

דיעון תכנית ימית לישראל

תכנית ימית לישראל

מרחבה הימית של מדינת ישראל הוא בעל פוטנציאל רב. תגליות הגז בשנים האחרונות המחישו פוטנציאל זה, והציבו אותו במוקד העניין הציבורי. כדי לתת מענה לצורך בכלי ניהול אפקטיביים, אסטרטגיים ואינטגרטיביים, למרחב הימית, יזם המרכז לחקר העיר והאזור בפקולטה לארכיטקטורה ובינוי ערים בטכניון הכנת *תכנית ימית לישראל*.

הליך הכנת התכנית החל באוקטובר 2013 והוא מתוכנן להמשך על פני תקופה של כשנתיים. במקביל יוזמים גם גופי ממשלה שונים ובראשם מינהל התכנון במשרד הפנים ובעלי עניין רבים מהלכים של הכנת מסמכי מדיניות, תכנון, מחקר ולימוד של הים. תהליך הכנתה של *תכנית ימית לישראל* נועד להשתלב ולתמוך ביוזמות האחרות במטרה משותפת של יצירת תכנית ימית רחבת יריעה, מבוססת מידע וידע, שתאפשר ניהול מאוזן, אפקטיבי ובר קיימא של משאבי הים של ישראל.

מטרתו של דיעון זה הינה לעדכן בהתקדמות *תכנית ימית לישראל* ותוצריה לצד הבאת מידע אקטואלי מהמתרחש בתחום התכנון הימית בארץ ובעולם.

אתר האינטרנט של תכנית ימית לישראל

בימים אלו עלה [אתר האינטרנט](http://msp-israel.net.technion.ac.il) של תכנית ימית לישראל. באתר ניתן למצוא מידע אודות המבנה הארגוני של התכנית, השותפים השונים שבה מהארץ ומחו"ל, לצד חומרים מקצועיים, דוחות סיכומי מפגשים ומצגות. האתר מתעדכן מעת לעת וניתן למצוא מידע אודות פעילויות שהתרחשו וכאלו העתידות להתרחש.

כתובת האתר: msp-israel.net.technion.ac.il

מה חדש בתכנית ימית לישראל ?

בימים אלו מפורסם דוח שלב א' של התכנית בו נסקר המצב הקיים של המרחב הימית של מדינת ישראל בים התיכון. הדו"ח מסכם את תמונת המצב שנבנתה בעזרת היועצים המקצועיים המלווים את התכנית בנושאים פיזיים, ביולוגיים, חברתיים- כלכליים, משפטיים ועוד.

במקביל, מתקדמת התכנית ביתר שלביה. תוצרי השלבים הבאים צפויים להיות מטרות התכנית ויעדיה, ותרחישי / חלופות תכנון.

סדנת תכנון שנייה בשיתוף הוועדה המייעצת הבינלאומית תתקיים בין התאריכים 9-11/12/2014.

חלק מסדנה זו, יום ד' 10/12 החל מ-14:30, יהיה פתוח לציבור ויעסוק באסטרטגיה וניהול משאבים במרחב הימית. בין היתר, מר עמי איילון ידבר על המרחב הימית כבסיס לשיתוף פעולה אזורי. המפגש יתקיים במרכז הכנסים ישראל יפה בפארק הירקון. לפרטים נוספים - [באתר התכנית](#).

מפגש שני לפורום בעלי העניין נערך ב-10.11.2014 ועל מועד המפגש הבא תוצא הודעה נפרדת.

האסדה

"[האסדה](#)" מהווה מענה טכנולוגי לתכנית הימית בתחומי המיפוי, ניהול המידע ושיתוף הציבור.

האסדה מייצרת סביבה המאפשרת צפייה ותגובה על תוצרי התוכנית הימית באופן אינטראקטיבי, שקוף ומשתף, ומאפשרת למומחים ויועצים מקצועיים מדיסציפלינות שונות לקיים רב שיח בין מומחים והחלפת רעיונות ודעות מרחביים וטקסטואליים לגבי התכנית הימית באופן גמיש וויזואלי.

ניתן לגשת [לאסדה](#) גם דרך [אתר האינטרנט](#) של התכנית.

תכנון וניהול מרחבי ימי בישראל

מצוק הכורכר בישראל נמצא בסכנה עקב פעילות אנושית וטבעית. לסוגיית ההגנה על המצוק השלכות תכנוניות משום שהיא נוגעת באזורים טבעיים ועירוניים, והן משום שאמצעי ההגנה המקובלים קשורים בבנייה חופית וימית, קיימת ועתידי. בהתאם לכך, סוגיה זו נידונה במוסדות התכנון. באוקטובר 2010 אישרה הממשלה את [מסמך המדיניות להתמוטטות המצוק בחופי ישראל](#). בעקבות כך הורתה המועצה הארצית לתכנון ובנייה ביוני 2011 לערוך תכנית מתאר ארצית להגנה על המצוק החופי – תמ"א 13 שינוי 9. ביולי 2013 חולקה התכנית לפי ועדת העורכים הראשונה לתכנית ברמה מפורטת להגנות דחופות, ותכניות מתאריות לפתרונות ארוכי טווח. בימים אלו המליצה הוועדה לשמירת הסביבה החופית (ולחוף) על העברת התכנית להערות הוועדות המחוזיות והשגות הציבור. התכנית נכללת ב-9 מרחבי תכנון ו-2 מחוזות ומטפלת בקטעי חוף באורך מצרפי של 18 ק"מ בו קיים מצוק הכורכר, מתוך כ-45 ק"מ של רצועת חוף, אשר נבחנו בעת הכנתה. (המידע נלקח מאתר ה-[ולחוף](#), שם ניתן למצוא מידע נוסף ומורחב).

מועצת הנפט [אישרה בתאריך 14/9/2014](#) שינויים בגבולות רישיונות הקידוח של אתרי "אלון A" ו"ליוטן צפון".

שר התשתיות הלאומיות, סילבן שלום, הצהיר על כוונת משרדו להרחיב את מתן רישיונות החיפוש של מקורות אנרגיה במרחב הימי של ישראל: "אנחנו מאמינים כי קיימות עתודות גז טבעי ונפט בים התיכון שרק ממתניות להתגלות ונפעל לעודד יזמים ומשקיעים להצטרף לחדוות החיפושים במים הכלכליים הישראליים."

בחדש יולי, 2014 נחנכה ספינת המחקר "בת גלים" שנרכשה ע"י משרד התשתיות ותפעל בעיקר באמצעות החברה הממשלתית חקר ימים ואגמים (חיא"ל). המידע האוקיינוגרפי שיפיקו מחקרים שייעזרו בספינה יעזרו להבנה טובה יותר של המרחב הימי, בדגש על המים הכלכליים וכך גם לתרום לתכנון שיתחשב בכלל הגורמים במרחב זה.

אחד משימושי "הקרקע" הבולטים במרחב הימי הישראלי הוא שימושי הביטחון. אחת לכמה שנים מפרסם מפקד חיל הים את "[צו 100](#)" – [צו סגירת שטחים בים](#). הצו האחרון פורסם בתחילת שנת 2014. בצו הוראות, מיקומי השטחים בנקודות ציון ומפה. ראוי לציין דרכים נוספות בהן נקבעים שימושי הביטחון בסביבה החופית והימית, כדוגמת ההסכם בין עיריית ראשון לציון ומשהב"ט משנת 2012 לגריעת 15 דונם משטח הבסיס הסמוך לחוף הים של העיר לטובת הכשרתו כחוף רחצה.

תכנון וניהול מרחבי ימי בעולם

הממשל הפדראלי בארה"ב הודיע על כוונתו ליצור את השמורה הימית הגדולה בעולם. השמורה נקראת Pacific Remote Islands Marine National Monument (PRIMNM), ומורכבת מקבוצת איים הנמצאת דרום מערבית להוואי. כיום גודל השמורה מצומצם יחסית, גודלה החדש יהיה כ-1,270,000 קמ"ר, כשלוש פעמים גודלה של מדינת קליפורניה. שמורות ימיות או שטחים ימיים מוגנים הם כלי המתפתח בעולם להגנה על הסביבה הימית בנקודות מפתח, כך שיאפשרו שמירה על מגוון מינים, רביית דגים, בתי גידול ייחודיים וערכי טבע לצד מתן אפשרות לשימושים אנושיים בשטחים אחרים בהם פגיעה פוטנציאלית תסב פחות נזק.

ארגון הדיג הצפון-מערבי האטלנטי (NAFO) ובו 12 מדינות [הודיע על כוונתו](#) לחזק את הבסיס המדעי בקבלת החלטות ניהוליות וגישת ניהול מוכוונת אקוסיסטמות. זו דוגמה נוספת מני רבות למרכזיותה של גישה זו – Ecosystem Based Management (EBM).

מושלי מדינות קליפורניה, אורגון וושינגטון [הביעו את התנגדותם](#) לתכניות המשרד לניהול אנרגיה ימית האמריקאי להחכיר שטחים לקידוחי נפט וגז במדף היבשת החיצוני של שטחם המשותף. טיעונם כלל פגיעה אפשרית בכלכלתם וסתירה עם מדיניות הממשל הפדרלי המוצהרת.

בסוף חודש יוני, 2014 אושרה [אסטרטגיית הביטחון של האיחוד האירופאי](#). מטרת אסטרטגיה זו להבטיח את בטחון המרחב הימי של האיחוד האירופאי כנגד איומים כמו הסתננויות, פשע מאורגן, פגיעה בחופש הניווט, הפצה של נשק להשמדה המונית. האסטרטגיה כוללת אספקטים פנימיים וחיצוניים בגישה רב תחומית וכוללנית.

וועדה בת יומיים בנושא [האתגרים במרחבים הימיים באזור הים התיכון](#) תתקיים בתאריכים ה- 3-4/12/2014 באיטליה. מטרת הוועדה להגביר את שיתוף הפעולה במרחב זה והיא מיועדת לכלל הסקטורים.

ספרות מקצועית חדשה

כתחום מקצועי המתפתח במהרה בשנים האחרונות, מכיל התכנון הימי מספר ספרים וחומרים מקצועיים. הבולט שבהם הוא ספרם של הלר ודובר (Ehler and Douvère) בהוצאת UNESCO משנת 2009 - Marine Spatial Planning: A Step-by-Step Approach toward Ecosystem-based Management.

בימים אלו יצא ספר נוסף מאת הלר, [Evaluating Marine Spatial Plans](#). הספר בנוי מ-8 צעדים להערכת תכנית ימית ומדגיש את החשיבות בעירוב הניטור והערכה בתהליך התכנון. לספר אתר מלווה בו ראיונות מוקלטים עם אנשי מקצוע.

